

ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
(повне найменування вищого навчального закладу)
Кафедра загальної та клінічної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор (заступник директора)
з навчальної роботи

“_____” _____ 20__ року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ОСНОВИ АДІКТОЛОГІЇ»
(шифр і назва навчальної дисципліни)

Галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва напрямку)

Спеціальності 053 Психологія
(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація: Клінічна Психологія
(назва спеціалізації)
Філософський факультет

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи адиктології» для студентів спеціальності 053 Психологія. „ ” 2017 р. – с.

Розробник: Лещинська Олена Альбертівна, професор кафедри загальної та клінічної психології, доктор психологічних наук, доцент.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної та клінічної психології. Протокол від “ ” 20 р. № .

Завідувач кафедри
загальної та клінічної психології _____ (Москалець В.П.)
(підпис) (прізвище та ініціали)
“ ” _____ 20__ р.

Схвалено науково-методичною радою філософського факультету.
Протокол від “ ” 20 р. №

“ ” _____ 20__ р.

Голова _____ (П’ятківський Р.О.)
(підпис) (прізвище та ініціали)

_____, 20__ рік
 _____, 20__ рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3,0	Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки (шифр і назва)	За вибором	
	Напрямок підготовки (шифр і назва)		
Модулів – 1	Спеціальність (професійне спрямування): 053 Психологія	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1-й	1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 90		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,0 самостійної роботи студента – 4,0	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	12 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		18 год.	2 год.
		Лабораторні	
		-- год.	-- год.
		Самостійна робота	
		58 год.	80 год.
Індивідуальні завдання: -- год.			
Вид контролю: залік			

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 35,6% : 64,4%

для заочної форми навчання – 11,1% : 88,9%

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – дисципліни «Основи адиктології» є поглиблення теоретичних уявлень щодо механізмів формування і функціонування залежної поведінки. В основу курсу покладено сучасні дослідження адиктивної поведінки, які спираються на уявлення про те, що в основі залежної поведінки лежать структурні зміни в організації особистості, які є первинними та обумовлюють єдність поведінкових розладів та можливість їх взаємо преходу, а також твердження, що домінування компенсаторних атрибутів у процесі задоволення інтерактивних потреб в колі значущого спілкування особистості призводить до спотворення емоційно-вольової сфери людини, внаслідок чого може виникнути залежність будь-якого типу.

Завдання навчальної дисципліни:

- надати уявлення щодо психології адиктивної поведінки як самостійної наукової проблеми у психології;
- проаналізувати сучасні концепції формування залежної поведінки у контексті феномену єдності залежних розладів;

- охарактеризувати основні види адиктивної поведінки та методи їхньої психологічної діагностики;
- розглянути основні принципи психологічної корекції залежних розладів.
У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- загальну характеристику адиктивної поведінки, закономірності її розвитку;
- теоретичні підходи щодо психологічних чинників та механізмів формування залежних розладів;
- характеристику основних видів адиктивної поведінки: хімічні залежності (алкогольна адиктивна поведінка, наркозалежність), нехімічні залежності (комп'ютерна адикція, трудова адикція, гемблінг, культова психічна залежність, тощо), харчові залежності (булімія, анорексія), міжособистісна залежність.

вміти:

- диференціювати різні форми залежних розладів;
- застосовувати методи діагностики залежних розладів;
- застосовувати методи психологічної корекції адиктивних розладів.

Структурно-логічне місце курсу в навчальному процесі підготовки фахівців

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення «Основи адиктології»
Клінічна психологія, психологія девіантної поведінки, психотерапія, диференціальна психологія основи психосоматики

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1: «ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ»

Тема 1. Загальні питання адиктології

Мета: ознайомити студентів з основними поняттями що описують адиктивну поведінку

Зміст. Визначення понять: залежність, адикція, зловживання, звикання, азартне поведінку, надцінне захоплення, патологічний потяг, нав'язливість, компульсія. Класифікація залежностей. Коротка історія поширення психічно активних речовин (ПАР). Розподіл ПАР на депресанти, стимулятори і галюциногени. Соціологічні, сімейні, психологічні та біологічні аспекти залежної поведінки. Клінічні форми, протягом, основні мотиви і психодинаміка адиктивних розладів. Наркологічні симптоми. Форми споживання ПАР, толерантність, захисні реакції, форми сп'яніння. Обсесивний і компульсивний потяг, симптоми комфорту і дискомфорту. Психічні компоненти сп'яніння: афективні розлади, розлади сприйняття, мислення, свідомості. Сомато неврологічний компонент сп'яніння. Великий наркоманічний синдром: синдром зміненої реактивності, синдром залежності (психічної, фізичної, абстинентний). Лікування залежностей. Цілі і етапи лікування, лікувальні установи. Профілактичні заходи. Організація наркологічної допомоги в Україні.

Тема 2. Психологічна характеристика адиктивної поведінки та чинники її виникнення.

Мета: сформувати у студентів розуміння психологічних передумов виникнення адиктивних розладів.

Зміст. Чинники формування адиктивної поведінки: біологічні (вплив генотипу, нейрофізіологічні особливості), соціальні (вплив сімейної соціалізації, ЗМІ, релігії, освіти, тощо), психологічні (вплив деформації структури особистості, акцентуації характеру). Нейрофізіологічні моделі формування залежних розладів: концепція нагороди, концепція оптимуму активації. Психологічні моделі формування залежних розладів: «зсув мотиву на мету», еволюційний підхід (стадії розвитку залежності), психодинамічний підхід до залежності: залежність як результат впливу інфантильної травматизації, залежність як засіб подолання внутрішньо особистісного конфлікту Концепція адиктивного потенціалу.

Тема 3. Проблеми діагностики особистісної схильності до адиктивної поведінки

Мета: ознайомити студентів з головними підходами до психодіагностичних процедур схильності особистості до адиктивної поведінки.

Зміст. Пошук критеріїв залежності. Проблема необхідних та достатніх ознак залежності. Основні риси залежної особистості. Поняття розладу особистості, диференційні критерії розладу особистості залежного типу за МКХ-10. Методики психологічної діагностики залежності: опитувальник Б. Уайнхолда для діагностики міжособистісної залежності, методика В. Д. Менделевича «Схильність до залежної поведінки», опитувальник «Персональний автопортрет» Дж. Олдхема та Л. Морріс для діагностики розладів особистості. О.А Лещинська діагностика схильності особистості попадання під чужий вплив.

Змістовий модуль 2: «ВИДИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ»

Тема 4. Алкоголізм: термінологія та класифікація. Клінічна картина

Мета: сформувати у студентів базу знань про алкоголізм, як психологічну проблему і як хворобу.

Зміст. Стадії розвитку хвороби, підлітковий алкоголізм, алкоголізм у жінок. Патогенетичні механізми розвитку алкоголізму. Психологічні чинники формування алкогольної адиктивної поведінки: мотивація зловживання алкоголю, особистісні риси хворих на алкоголізм, акцентуації характеру, що сприяють розвитку алкоголізму, вплив сім'ї. Лікування та реабілітація хворих на алкоголізм.

Тема 5. Наркоманія: термінологія та класифікація психоактивних речовин.

Мета: сформувати у студентів базу знань про наркоманію, як психологічну проблему і як хворобу.

Зміст. Синдромологія наркоманії: наркотичне сп'яніння, синдром зміненої реактивності, синдром фізичної залежності, синдром психічної залежності. Поняття про крейвінг. Характеристика психоактивних речовин. Розвиток наркоманії. Психологічні чинники формування наркоманії: мотивація вживання наркотиків, особистісні риси хворих на наркоманію, акцентуації характеру, що сприяють розвитку наркоманії, вплив сім'ї. Лікування та реабілітація хворих на наркоманію.

Тема 6. Адикції не хімічного походження

Мета: сформувати у студентів базу знань про адикції не хімічного походження, як психологічну проблему.

Зміст. Критерії нехімічних залежностей. Ігрова залежність (гемблінг). Стадії розвитку гемблінгу. Особистісні риси патологічних гемблерів. Комп'ютерна адикція як новий вид залежності. Труднощі міжособистісного спілкування та Інтернет-адикція, особистісні риси залежних від комп'ютера. Сексуальна адикція, особистісні риси секс-залежних, стадії розвитку сексуальної залежності. Культурна психічна залежність особистості, механізми виникнення, шляхи подолання. Харчова залежність та її основні ознаки. Особистісні риси залежних від їжі. Харчова залежність та механізми стресу. Порушення інстинкту травлення: булімія, нервова анорексія. Трудоголізм та адиктивні організації. Особистісні риси трудоголиків, шляхи психологічної допомоги. Любовні адикції.

Тема 7. Міжособистісна залежність, невротичне кохання

Мета: навчити студентів розуміти специфіку та відмінності здорових міжособистісних стосунків і невротичного кохання.

Зміст. Міжособистісна залежність як первинна форма залежності. Розвиток первинної залежності в онтогенезі людини: потреба у залежності у концепціях Е. Фромма, Дж. Боулбі та М. Ейнсуорт. Міжособистісна залежність у дорослому віці та побудова міжособистісних стосунків. Феномен любові у психології та філософії (Ж.-П. Сартр, Л. Бінсвангер, М. Босс, В. Франкл, Е. Фромм, І. Ялом, А. Маслоу), порушення любовних взаємин: невротична потреба в любові (К. Хорні), стосунки подружньої залежності (Н. Г. Гаранян, А. Б. Холмогорова). Форми залежної (невротичної) любові: токсична любов (П. Меллоді), любов-залежність (В. Сатір), любов-манія (С. Піл, А. Бродски), любов-прихильність (П. Шавер, К. Хейзан, Д. Бредшоу). Чинники розвитку стосунків міжособистісної залежності. Сімбіотично-компенсаторні групи.

Тема 8. Співзалежність

Мета: навчити студентів розуміти специфіку та відмінності піклування про близьких та співзалежність.

Зміст. Визначення, критерії. Характеристики співзалежності: відсутність кордонів, зовнішній локус контролю, мазохізм. Непереносимість фрустрації, низька самооцінка, перфекціонізм. Біологічні і соціальні передумови до розвитку співзалежності. Роль сім'ї. Провокуючі фактори. Фази перебігу. Взаємопереходів з іншими аддикціями. Виявлення і корекція співзалежності. Інформування, пошук соціально-психологічних факторів, що провокують співзалежність. Звільнення від найбільш деструктивних способів психологічного захисту. Стимуляція позитивних мотивацій. Асертивний тренінг, розблокування власних потреб, розвиток самодостатності. Встановлення меж і формування справжньої близькості.

Тема 9. Принципи та методи психологічної корекції адиктивних розладів

Мета: навчити студентів здійснювати психодіагностичні та психокорекційні процедури а процесі коекції адиктивної поведінки.

Зміст. Засади психологічного підходу до корекції залежності. Принципи корекції адиктивних розладів. Програма 12 кроків. Багатовимірність симптомокомплексу залежності. Поняття симптомокомплексу емоційного холоду у міжособистісних стосунках та його психологічна корекція. Техніки опрацювання залежних стосунків. Принципи корекції адиктивних розладів. Психотерапія стосунків подружньої залежності. Етапи психологічної корекції залежності.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1 «ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ»												
»												
Тема 1. Загальні питання адиктології	7	2	2			3	10					10
Тема 2. Психологічна характеристика адиктивної поведінки та чинники її виникнення.	7	2	2			3	10	2				8
Тема 3. Проблеми діагностики особистісної схильності до адиктивної поведінки	7	2	2			3	10					10
Разом за змістовим модулем	21	6	6			9	30	2				28

Змістовий модуль 2 «Види адиктивної поведінки»											
Тема 4. Алкоголізм: термінологія та класифікація. Клінічна картина	12	--	2			10	10				10
Тема 5. Наркоманія: термінологія та класифікація психоактивних речовин.	7	2	2			3	10	2			8
Тема 6. Адикції не хімічного походження	15	2	2			11	10	2			8
Тема 7. Міжособистісна залежність	7	2	2			3	10		2		8
Тема 8. Співзалежність	13	--	2			11	10				10
Тема 9. Принципи та методи психологічної корекції адиктивних розладів	15	2	2			11	10	2			8
Разом за змістовим модулем	69	8	12			49	60	6	2		52
Усього годин	90	14	18			58	90	8	2		80

5. Теми семінарських занять

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Змістовий модуль 1 «ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ»	
1.	Актуальність та соціальна значущість проблеми вивчення адиктивної поведінки.	2
2.	Обставини формування особистості, в наслідок яких може виникнути адикція будь-якого типу.	2

3.	Психологічний портрет залежної особистості.	2
	Змістовий модуль 2 «ВИДИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ»	
4.	Деградація особистості в наслідок алкогольної залежності	2
5.	Поняття про крейвінг та дискусія застосування медичних препаратів в наркології	2
6.	Основні підходи до здійснення психологічної допомоги особам, які страждають адикціями не хімічного походження	2
7.	Чинники виникнення залежної особистості та моделі формування автономної особистості	2
8.	Трактування категорій «Соціальна залежність» та «Співзалежність»	2
9.	Програма 12 кроків: обґрунтування та особливості практичного застосування	2

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Особливості психологічної корекції адикцій не хімічного походження	2

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		

8. Самостійна робота

Денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Змістовий модуль 1 «ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ»	
1.	<p>До теми «Актуальність та соціальна значущість проблеми вивчення адиктивної поведінки»: <i>студенти самостійно знайомляться із поширеними в ЗМІ проблемами наркотичної залежності в Україні, щоб під час заняття мати змогу разом із викладачем обговорити питання про актуальність та соціальну значущість дослідження адиктивної поведінки.</i></p> <p><u>Рекомендована література:</u> Ліщинська О.А. Нефармакологічна залежність, як виклик практичній психології та сімейному вихованню // Наукові студії із соціальної та політичної психології. – 2006.–Вип. 11(14). – К.,С.133–140. Бурлачук Л. Ф. Психотерапія: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	3

2.	<p>До теми «Обставини формування особистості, в наслідок яких може виникнути адикція будь-якого типу»: <i>студенти повинні самостійно вивчити питання про вплив важких обставин формування особистості на можливість виникнення адиктивної поведінки, щоб мати змогу обговорити його з викладачем.</i></p> <p><u>Рекомендована література:</u></p> <p>Ліщинська О.А. Модель формування адиктивного потенціалу особистості/ Практична психологія та соціальна робота, № 3, 2013 р, ст. 1-9.</p> <p>Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, П86 В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К. : ВСВ "Медицина", 2015. — 512 с.</p> <p>Бурлачук Л. Ф. Психотерапия: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	3
3.	<p>До теми «Психологічний портрет особистості алкоголіка і наркомана»:</p> <p><i>Прочитати розділи про портрет особистості алкоголіка і наркомана у одному із запропонованих підручників.</i></p> <p><u>Рекомендована література:</u></p> <p>Братусь Б. С. Аномалии личности / Братусь Борис Сергеевич. – М.: Мысль, 1988. – 301 с.</p> <p>Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, П86 В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К. : ВСВ "Медицина", 2015. — 512 с.</p> <p>Бурлачук Л. Ф. Психотерапия: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	3
	Змістовий модуль 2 «ВИДИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ»	
4.	<p>До теми «Деградація особистості в наслідок алкогольної залежності»: <i>написати есе, в якому проаналізувати свої спостереження за змінами особистості знайомого алкоголіка.</i></p> <p><u>Рекомендована література:</u></p> <p>Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, П86 В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К. : ВСВ "Медицина", 2015. — 512 с.</p> <p>Бурлачук Л. Ф. Психотерапия: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	10
5.	<p>До теми «Поняття про крейвінг та дискусія застосування медичних препаратів в наркології»:</p> <p><i>Підготувати реферати із описом найвідомих психоактивних речовин для того, щоби на занятті зробити презентацію і аналіз.</i></p> <p><u>Рекомендована література:</u></p> <p>Аддиктивное влечение. В. Д. Менделевич, М. Л. Зобин. М.: МЕДпрессинформ, 2012. , 263 с</p> <p>Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, П86 В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К. : ВСВ "Медицина", 2015. — 512 с.</p> <p>Бурлачук Л. Ф. Психотерапия: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	3

6.	<p>До теми «Основні підходи до здійснення психологічної допомоги особам, які страждають адикціями не хімічного походження»: <i>Студентам потрібно розглянути класифікацію нехімічних (поведінкових) залежностей у сучасній літературі та підготувати детальний опис одного обраного виду нехімічної адикції зі списку наведеного нижче: нервова анорексія; булімія; сексуальна адикція; гемблінг; комп'ютерна залежність (кібер-адикція); трудової залежності; культова психічна залежність; адикція стосунків; міжособистісна залежність; залежність у подружніх стосунках; залежна любов: токсична любов, любов-манія, любов-залежність, любов-прихильність.</i></p> <p><u>Рекомендована література:</u> Ліщинська О.А. Культова психічна залежність особистості: Практичне керівництво для психологів. К.: Шкільний світ, 2007 120 с. Егоров А.Ю. Нехимические зависимости. СПб.: Речь, 2007 – 190 с. Бурлачук Л. Ф. Психотерапия: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	11
7.	<p>До теми «Чинники виникнення залежної особистості та моделі формування автономної особистості»: <i>Студенти повинні законспектувати запропоновану в списку літератури статтю, для того, щоби взяти участь у груповій дискусії про чинники залежності та автономності особистості.</i></p> <p><u>Рекомендована література:</u> <u>Ліщинська О.</u> Інтерактивні потреби особистості як чинник автономності або залежності / О. Ліщинська // <u>Педагогічний процес: теорія і практика.</u> - 2016. - Вип. 3. - С. 47-51. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2016_3_10 (науково-метричні бази РИНЦ і Копернікус) 0.5 д.а. фахове видання.</p> <p>Бурлачук Л. Ф. Психотерапия: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	3
8.	<p>До теми «Трактування категорій «Соціальна залежність» та «Співзалежність»: <i>студенти мають ознайомитися з різними підходами до категорії «співзалежність» для того, щоби взяти участь у творчій рольовій грі.</i></p> <p><u>Рекомендована література:</u> Ліщинська О. А., Психологічна концепція соціальної залежності /Педагогічний Процес: теорія і Практика, No 3-4 (48-49), 2015 (науково-метричні бази РИНЦ і Копернікус) Кернберг О. Ф. Отношения любви: норма и патология. / Отто Ф. Кернберг. – Пер. с англ. М. Н. Георгиевой. – М.: Независимая фирма «Класс», 2000. – 256 с. Бурлачук Л. Ф. Психотерапия: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	11
9.	<p>До теми «Програма «12 кроків»: обґрунтування та особливості практичного застосування»: <i>Студенти мають прочитати розділи про програму «12 кроків» у одному із запропонованих підручників.</i></p> <p><u>Рекомендована література:</u> Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський,</p>	11

	<p>П86 В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К. : ВСВ "Медицина", 2015. — 512 с.</p> <p>Бурлачук Л. Ф. Психотерапия: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	
	Разом	58

Заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Змістовий модуль 1 «ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ»	
1.	<p>До теми «Актуальність та соціальна значущість проблеми вивчення адиктивної поведінки.»: самостійне вивчення теми згідно питань програми навчальної дисципліни</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Ліщинська О.А. Нефармакологічна залежність, як виклик практичній психології та сімейному вихованню // Наукові студії із соціальної та політичної психології. – 2006.–Вип. 11(14). – К.,С.133–140. Бурлачук Л. Ф. Психотерапия: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	10
2.	<p>До теми «Обставини формування особистості, в наслідок яких може виникнути адикція будь-якого типу.»: самостійне вивчення теми згідно питань програми навчальної дисципліни</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Ліщинська О.А. Модель формування адиктивного потенціалу особистості/ Практична психологія та соціальна робота, № 3, 2013 р, ст. 1-9. Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, П86 В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К. : ВСВ "Медицина", 2015. — 512 с. Бурлачук Л. Ф. Психотерапия: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	8
3.	<p>До теми «Психологічний портрет зособистості алкоголіка і наркомана» :самостійне вивчення теми згідно питань програми навчальної дисципліни</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Братусь Б. С. Аномалии личности / Братусь Борис Сергеевич. – М.: Мысль, 1988. – 301 с. Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, П86 В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К. : ВСВ "Медицина", 2015. — 512 с. Бурлачук Л. Ф. Психотерапия: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	10

	Змістовий модуль 2 «ВИДИ АДИКТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ»	
4.	<p>До теми «Деградація особистості в наслідок алкогольної залежності»: самостійне вивчення теми згідно питань програми навчальної дисципліни</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, П86 В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К. : ВСВ "Медицина", 2015. — 512 с. Бурлачук Л. Ф. Психотерапія: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	10
5.	<p>До теми «Поняття про крейвінг та дискусія застосування медичних препаратів в наркології»: самостійне вивчення теми згідно питань програми навчальної дисципліни</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Аддиктивное влечение. В. Д. Менделевич, М. Л. Зобин. М.: МЕДпрессинформ, 2012. , 263 с Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, П86 В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К. : ВСВ "Медицина", 2015. — 512 с. Бурлачук Л. Ф. Психотерапія: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	8
6.	<p>До теми «Основні підходи до здійснення психологічної допомоги особам, які страждають адикціями не хімічного походження»: самостійне вивчення теми згідно питань програми навчальної дисципліни, підготовка до групової дискусії про ефективність кожного з підходів з викладачем.</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Ліщинська О.А. Культурна психічна залежність особистості: Практичне керівництво для психологів. К.: Шкільний світ, 2007 120 с. Егоров А.Ю. Нехимические зависимости. СПб.: Речь, 2007 – 190 с.</p> <p>Бурлачук Л. Ф. Психотерапія: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	8
7.	<p>До теми «Чинники виникнення залежної особистості та моделі формування автономної особистості»: самостійне вивчення теми згідно питань програми навчальної дисципліни</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Ліщинська О. Інтерактивні потреби особистості як чинник автономності або залежності / О. Ліщинська // Педагогічний процес: теорія і практика. - 2016. - Вип. 3. - С. 47-51. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2016_3_10 (науково-метричні бази РИНЦ і Копернікус) 0.5 д.а. фахове видання.</p> <p>Бурлачук Л. Ф. Психотерапія: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	8

8.	<p>До теми «Трактування категорій «Соціальна залежність» та «Співзалежність»: самостійне вивчення теми згідно питань програми навчальної дисципліни</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Ліщинська О. А., Психологічна концепція соціальної залежності / Педагогічний Процес: теорія і Практика, № 3-4 (48-49), 2015 (науково-метричні бази РИНЦ і Копернікус) Кернберг О. Ф. Отношения любви: норма и патология. / Отто Ф. Кернберг. – Пер. с англ. М. Н. Георгиевой. – М.: Независимая фирма «Класс», 2000. – 256 с. Бурлачук Л. Ф. Психотерапия: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	10
9.	<p>До теми «Програма 12 кроків: обґрунтування та особливості практичного застосування »: самостійне вивчення теми згідно питань програми навчальної дисципліни</p> <p><u>Рекомендована література:</u> Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, П86 В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К. : ВСВ "Медицина", 2015. — 512 с. Бурлачук Л. Ф. Психотерапия: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.</p>	8
	Разом	80

9. Індивідуальні завдання

Навчальним планом індивідуальних завдань не передбачено.

10. Методи навчання

Для викладання курсу використовуються наступні методи: лекції, групова дискусія, інтерпретативні методи, мозковий штурм.

11. Методи контролю

За час вивчення дисципліни студенти отримують поточні оцінки за усні відповіді на семінарських заняттях, за написання підсумкових тестових завдань та написання есе.

Орієнтовний перелік питань до заліку з курсу «Основи адиктології»

1. Історія досліджень адиктивної поведінки. Медичний та психологічний підходи.
2. Сутність адиктивної поведінки. Етапи розвитку адиктивної поведінки.
3. Чинники формування адиктивної поведінки: біологічні, соціальні, психологічні.
4. Механізми формування залежних розладів. Єдність залежних розладів.
5. Нейрофізіологічні моделі формування залежних розладів.
6. Психологічні моделі формування залежних розладів.
7. Залежна особистість: концепція залежної особистості, розлад особистості залежного типу.
8. Співвідношення розладів особистості та адиктивних розладів.
9. Критерії залежності, співвідношення між первинною та вторинною залежністю.

За виконання домашнього самостійного завдання – 2 бали	За виконання домашнього самостійного завдання – 2 бали	За виконання домашнього самостійного завдання – 2 бали	За виконання домашнього самостійного завдання – 2 бали	Активна участь у мозково-мштурмі – 2 бали ; За проведення методик – 1 бал	За контроль-аналіз – 30 балів	За есе – 2 бали	За виконання домашнього самостійного завдання – 2 бали	За презентацію результату аналізу документів – 30 балів	25 балів	100 балів
---	---	---	---	--	--------------------------------------	------------------------	---	--	-----------------	------------------

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре	
70 – 79	C		
60 – 69	D	задовільно	
50 – 59	E		
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

- Опорні конспекти лекцій.
- Текстові та електронні варіанти тестів для підсумкового контролю знань.

Зразки тестових завдань з курсу «Основи адиктології»

Що таке адиктивна поведінка?

- Зловживання наркотиками.
- Поведінка, що характеризується залежністю.
- Зловживання алкоголем.
- Наркоманія та токсикоманія.

Яке визначення гострої інтоксикації адиктивними речовинами є вірним?

- Це стан, який настає внаслідок вживання наркотичних речовин та приводить до залежності від них.
- Це стан, який настає після прийому алкоголю чи іншої психоактивної речовини, що приводить до розладів психічних чи психофізичних функцій, поведінки та реакцій.
- Це отруєння будь-якими хімічними речовинами, що приводить до порушення життєвих

функцій та негативних наслідків для здоров'я людини.

4. Це корисний для здоров'я людини стан, що викликається систематичним вживанням адиктивних речовин.

До якого типу належать біогенетичні та психологічні фактори ризику?

1. Індивідуальні фактори ризику.
2. Соціокультурні фактори ризику.
3. Юридичні фактори ризику.
4. Терапевтичні фактори ризику.

14. Рекомендована література

Основна:

1. Бурлачук Л. Ф. Психотерапия: учебник для вузов (психологические модели) / Л. Ф. Бурлачук, А. С. Кочарян., М. Е. Жидко – СПб.: Питер, 2009. – 496 с.
2. Змановская Е. В. Девиантология: (Психология отклоняющегося поведения): Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Змановская Евгения Валерьевна – 2-е изд., испр. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 288 с.
3. Психіатрія і наркологія : підручник / В.Л. Гавенко, В.С. Бітенський, П86 В.А. Абрамов та ін. ; за ред. В.Л. Гавенка, В.С. Бітенського. — 2-ге вид., переробл. і допов. — К. : ВСВ "Медицина", 2015. — 512 с.
4. Егоров А.Ю. Нехимические зависимости. СПб.: Речь, 2007 – 1990 с.
5. Аддиктивное влечение. В. Д. Менделевич, М. Л. Зобин. М. : МЕДпрессинформ, 2012. , 263 с
6. Максимова Н. Ю. Психологія адиктивної поведінки. Навчальний посібник – / Максимова Наталья Юрьевна. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2002. – 308 с.
7. Руководство по аддиктологии / под. ред. проф. В. Д. Менделевича. – СПб.: Речь, 2007. – 768 с.
8. Шабанов П. Д. Основы наркологии. / Шабанов Петр Дмитриевич – СПб.: Лань, 2002. – 560 с.
9. Ліщинська О.А. Культурна психічна залежність особистості: Практичне керівництво для психологів. К.: Шкільний світ, 2007 120 с.

Додаткова:

1. Балинт М. Базисный дефект: Терапевтические аспекты регрессии / Микаэл Балинт / Пер. с англ. Агарков В. А., Кравец С. В. – М.: “Когито-Центр”, 2002. – 526 с.
2. Братусь Б. С. Аномалии личности / Братусь Борис Сергеевич. – М.: Мысль, 1988. – 301 с.
3. Бурбо Л. Пять травм, которые мешают быть самим собой / Лиз Бурбо / Перевод В. Трилиса. – К.: «София» – М.: «Гелиос», 2001 – 168 с.
4. Варга А. Я. Системная семейная психотерапия / Варга Анна Яковлевна – СПб.: Речь, 2001.– 144 с.
5. Джонсон С. М. Психотерапия характера: практ. рук / Стивен М. Джонсон. – М.: Центр психологической культуры, 2001. – 355 с. – (Техники психотерапии).
6. Кернберг О. Ф. Отношения любви: норма и патология. / Отто Ф. Кернберг. – Пер. с англ. М. Н. Георгиевой. – М.: Независимая фирма «Класс», 2000. – 256 с.
7. Коркина М. В. Нервная анорексия. Учеб. пособие для мед. ин-тов / М. В. Коркина, М. А. Цивилько, В. В. Марилев – М.: Медицина, 1986. – 176 с.
8. Короленко Ц. П. Социодинамическая психиатрия. Практическое руководство / Ц. П. Короленко, Н. В. Дмитриева – М.: Академический Проект, 2000. – 460 с.
9. Котляров А. В. Другие наркотики, или Homo addictus: Человек зависимый / Котляров Андрей Викторович. – М.: Психотерапия, 2006. – 480 с.
10. Кочарян А. С. Психотерапия сексуальных расстройств и супружеских конфликтов / А. С. Кочарян, Г. С. Кочарян – М.: Медицина, 1994. – 224 с.

11. Кочарян А. С. Психологические модели зависимых расстройств / А. С. Кочарян, В. В. Коровицкая, М. Е. Жидко, И. А. Кочарян // Вісник Харківського університету. Серія психологія. – 2004. – № 617. – С. 92-96.
12. Кочарян А. С. Токсическая любовь как форма патологии супружеских отношений / А. С. Кочарян, Р. П. Федоренко // Вісник Харківського університету. Серія психологія. – 1998. – № 419. – С. 87-91.
13. Ліщинська О. Інтерактивні потреби особистості як чинник автономності або залежності / О. Ліщинська // Педагогічний процес: теорія і практика. - 2016. - Вип. 3. - С. 47-51. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pptp_2016_3_10 (науково-метричні бази РИНЦ і Копернікус) 0.5 д.а. фахове видання.
14. Ліщинська О. А., Каузальна модель механізмів впливу деструктивного культу на особистість/Педагогічний Процес: теорія і Практика, № 1 (52), 2016 – С.60-65.(науково-метричні бази РИНЦ і Копернікус), 0.5 д.а. фахове видання.
15. Ліщинська О.А. Нефармакологічна залежність, як виклик практичній психології та сімейному вихованню // Наукові студії із соціальної та політичної психології. – 2006.–Вип. 11(14). – К.,С.133–140.
16. Ліщинська О.А. Соціально-психологічні механізми культової психічної залежності особистості //Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія психологічна. Збірник наукових праць /Головний редактор М.Й.Варій – Львів: ЛьвДУВС, 2010. – Вип1. – С.127-140
17. Ліщинська О.А. Роль сім'ї у формуванні у дитини здатності до конструктивної взаємодії зі світом // Збірник наукових праць:філософія, соціологія, психологія.-2012.-№17.-Ч.2.-С.
18. Ліщинська О.А. Модель формування адиктивного потенціалу особистості/ Практична психологія та соціальна робота, № 3, 2013 р, ст. 1-9.
19. Ліщинська О.А. Мотиваційно-динамічний каркас особистості// Науково-практичний освітньо-методичний журнал «Практична психологія та соціальна робота». – 2014 (№ 8) С. 1-4.
20. Ліщинська О. А., Психологічна концепція соціальної залежності /Педагогічний Процес: теорія і Практика, № 3-4 (48-49), 2015 (науково-метричні бази РИНЦ і Копернікус)
21. Личко А. Е. Подростковая наркология / А. Е. Личко, В. С. Битенский – Л.: Медицина, 1991. – 304 с.
22. Мак-Вильямс Н. Психоаналитическая диагностика: Понимание структуры личности в клиническом процессе / Ненси Мак-Вильямс / Пер. с англ. – М.: Независимая фирма «Класс», 1988. – 480 с.
23. Пил С. Любовь и зависимость / Стентон Пил, Арчи Бродски / Пер. с англ. – М.: Институт Общегуманитарных исследований, 2005. – 384 с.
24. Поттер-Эфрон Р. Стыд, вина и алкоголизм: клиническая практика / Роналд Поттер-Эфрон / Пер. с англ. – М.: Институт общегуманитарных исследований, 2002. – 416 с.
25. Психология и лечение зависимого поведения / Под ред. С. Даулинга / Пер. с англ. Р. Р. Муртазина – М.: Независимая фирма «Класс», 2000. – 240 с.
26. Уайнхолд Б. Освобождение от созависимости / Берри Уайнхолд, Джерей Уайнхолд / Перевод с англ. А. Г. Чеславской. – М.: Независимая фирма «Класс» – 224 с.
27. Уайнхолд Б. Противозависимость: бегство от близости / Берри Уайнхолд, Джерей Уайнхолд / пер. с англ. Е. Бабенко, Г. Смолин. – Каменец-Подольский: Аксиома, 2009. – 328 с.
28. Чуркин А. А. Краткое руководство по использованию МКБ-10 в психиатрии и наркологии / А. А. Чуркин, А. Н. Мартюшов – М.: «Триада-Х», 2000. – 232 с.